

III. PILKAPIAI

Eugenijus Butėnas

MAISIEJŪNŲ PILKAPIŲ TYRINĖJIMAI

Maisiejūnų pilkapynas yra apie 0,5 km į R nuo to paties pavadinimo piliakalnio, kairiajame Strėvos krante, apie 2 km nuo statomos Kaišiadorių HAE centro. Pilkapiai arti vienas kito, apaugę krūmais. Jų išliko apie 40. Sampilai yra 5-10 m skersmens ir 0,5-1 m aukščio. Didelė dalis jų apardyti ir labai suplokštėję.

1971 m. Lietuvos TSR istorijos ir etnografijos muziejus pradėjo šio paminklo tyrinėjimus, ištyrė 5 pilkapius (žr. AETL 1970 ir 1971 metais. - V., 1972. - P. 37-38). 1986 m. ta pati įstaiga ištyrė dar 4 pilkapius PV ir V grupės dalyje. Tirti pilkapiai buvo 0,7-1,4 m aukščio ir 5-7 m skersmens, jų pagrindą dengė 0,05-0,07 m storio tamsesnės, kietos žemės sluoksnis.

Pilkapiai pilti iš smėlio su nežymia molio priemaiša. Išliko sampilus supusių akmenų vainikų daly. Vainikas buvo kraunamas iš vienos eilės vidutinio dydžio akmenų. Pačiame pilkapių sampile, labiau jo centrinėje dalyje, išliko akmenų grindinių fragmentai.

Visuose tirtuose pilkapiuose, centre, aptikta po vieną nedeginto mirusiojo kapą. Mirusieji palaidoti galva į ŠV 330°-345° kryptimi, po sampilu, skaičiuojant nuo sampilo viršaus, 1,0-1,5 m gylyje arba 0,3-0,5 m gylyje žemiau pagrindo.

Visi kapai daugiau ar mažiau suardyti, perkasti, išskyrus pilkapį Nr. 8, kuriame rastas beveik visas skeletas, nors mirusiojo kaukolė irgi buvo ne savo pirminėje vietoje. Reikia pastebėti, kad "kasinėtojai" turėjo savo sistemą. Jie pasiekdavo galvą ir krūtinės sritį, susirinkdavo įkapes, o drauge kartais paimda-

vo ar išmesdavo dalį kaulų. Palikdavo neliestas tik kojas. Iškastą duobę "tyrinėtojai" labai dailiai užversdavo.

Kapo duobių pakraščiais ant dugno buvo padėta įvairaus dydžio akmenų. Akmenų dėjimo sistema ne visai aiški, nes nei viename pilkapyje jie neišliko nepalieti, visi dalinai suardyti. Pavyko nustatyti tik kapų duobių plotį, kuris svyruoja nuo 1,0 iki 1,2 m.

Iš 1986 m. tirtų pilkapių išsiskiria Nr. 9. Čia, be griaučių likučių pilkapio centre, V sampilo dalyje, pačiame pakraštyje, 0,47 m gylyje aptiktas dar ir sudeginto žmogaus (ar kelių žmonių?) kapas su gana gausiomis įkapėmis, kurias sudaro: plačiaaašmenis kirvis, įmovinis ietigalis siaura trikampe plunksna, du ovalo formos skiltuvai, įtveriamas peilis tiesia nugarėle, viršūnėlė rieta, dvi žalvarinės pasaginės segės aguoniniais ir platėjančiais galais, juostinė apyrankė siaurėjančiais galais (lankelis suploto pusapvalio skersinio pjūvio), juostinė apyrankė (lankelis plokščio stačiakampio skersinio pjūvio), puošta dviguba laužytine linija, be to, apyrankė labai stilizuotais tarsi gyvuliniais galais (lankelis plokščio stačiakampio skersinio pjūvio) ir juostinės apyrankės siaurėjančiais galais fragmentas.

1987 m. tyrinėti pilkapiai buvo V ir centrinėje pilkapyno dalyje. Iškasta du pilkapiai ir viena perkasa (12x6 m dydžio). Perkasa kasta todėl, kad nebuvo aišku, ar tiriamame plote esantys nežymūs iškilimai yra pilkapiai ar šiaip kalvelės. Ištyrus paaiškėjo, kad čia buvo labai suplokštėję du pilkapiai.

Iš 1987 m. tirtų pilkapių tik dviejuose rasta nede gintų žmonių kapų liekanų (pilkapiuose Nr. 11, 12 išliko kojų kaulai). Be to, pilkapyje Nr. 11 rasta apyrankė užkeistais galais, rombinio skersinio pjūvio lankeliu.

Pačių pilkapių ir išlikusių kapų įrengimas analogiškas 1971 ir 1986 m. tirtiems pilkapiams.

Pilkapynas datuotinas (remiantis visų metų tyrimais) V-VI a., o pilkapyje Nr. 9 rastasis degintinis kapas - XI-XII a.

Tyrinėjimus planuojama tęsti 1988 m.